

Київський національний
університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук та історії

Шифр спеціальності	Назва спеціальності, освітньої програми	Рівень освіти
052	«Політологія, ОП «Політичний менеджмент»	Бакалавр

«Затверджую»

Завідувач кафедри

 /Василь ДЕРЕВІНСЬКИЙ/

Розробники силабуса

 /Євген ПЕРЕГУДА/

СИЛАБУС

ОКФ07 НЕОІНСТИТУЦІОНАЛІЗМ ТА СУЧАСНІ ПОЛІТИЧНІ ІНСТИТУТИ В СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ

1) Статус освітньої компоненти: обов'язкова
2) Контактні дані викладача: проф., д.п.н. Перегуда Є.В. E-mail: pereguda.iev@knuba.edu.ua Контакти: (097)396-92-60; Профіль на сайті КНУБА: http://surl.li/ugzzg . Ауд. 431 Центрального корпусу КНУБА
3) Пререквізити (дисципліни-попередники, які необхідно вивчити, щоб слухати цей курс): «Ділова іноземна мова», «Основи конституційного права», «Вступ до спеціальності «Політологія», «Історія зарубіжних політичних вчень», «Історія політичної думки України»
4) Коротка анотація дисципліни Ця дисципліна є важливою складовою політологічної освіти. Політичні інститути – вагомі складові політичного процесу. З 1970-1980-тих рр. у світовій науці почався «інституційний поворот». Важливе місце посіло вивчення не лише формальних, а й неформальних інститутів. Зміст дисципліни передбачає опанування найбільш важливих напрямів інституціоналістських концепцій, основ інституційного аналізу. Крім теоретичних положень, увага приділяється вивченню окремих інститутів – глави держави, парламентаризму тощо. Мета дисципліни: оволодіння складовими сучасного інструментарію політичної науки, сучасними теоріями становлення та функціонування політичних інститутів суспільства, знаннями щодо закономірностей та особливостей розвитку ключових політичних інститутів, формування вмінь щодо вимірювання та оцінки їх розвитку.

За підсумками вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- основні етапи становлення інституціоналістських досліджень у політичній науці;
- динаміку поняття політичного інституту;
- специфіку неоінституціоналістського підходу в політології;
- основні напрями неоінституціоналізму;
- основні сучасні політичні інститути;
- основні характеристики держави як головного інституту політичної системи;
- класифікацію форм державного правління, державного устрою та політичних режимів;
- основні характеристики інститутів виконавчої влади;
- характеристики недержавних інститутів політичної системи;
- процесуальні виміри політичних інститутів;
- співвідношення інститутів регіонального управління;
- засади функціонування інститутів просторового планування;
- інституційні засади запобігання корупції в Україні;
- обмеження щодо використання службових повноважень;
- заходи врегулювання конфлікту інтересів;

вміти:

- застосовувати основні положення неоінституціоналізму при аналізі політичної системи;
- використовувати індекси вимірювання політичних інститутів;
- визначати форми державного правління, державного устрою та політичний режим конкретної держави;
- пояснювати причини та джерела динаміки конституційних засобів регулювання відносин між основними політичними інститутами;
- визначати тип партійної системи країни;

Київський національний
університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук та історії

Шифр спеціальності	Назва спеціальності, освітньої програми	Рівень освіти
052	«Політологія, ОП «Політичний менеджмент»	Бакалавр

- охарактеризувати стан та перспективи розвитку громадянського суспільства в конкретній країні;
- прогнозувати подальший розвиток політичних інститутів, ґрунтуючись на використанні індексів їх вимірювання;
- застосовувати концепції інституційного розвитку при розв'язанні проблем просторового планування на місцевому рівні;
- аналізувати нормативно-правові акти на предмет виявлення норм, що сприяють вчиненню корупційного правопорушення;
- розробляти рекомендації до змісту антикорупційної програми органу державної влади та місцевого самоврядування;
- визначати наявність реального чи потенційного конфлікту інтересів у осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та заходи щодо його врегулювання.

Компетентності здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Зміст компетентності
Інтегральна компетентність	
ІК	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки.
Загальні компетентності	
ЗК 1	Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.
Фахові компетентності	
СК 1	Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.
СК 2	Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
СК 5	Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
Додаткові фахові компетентності	
ДСК 1	Здатність до поглибленого розуміння тенденцій політичного розвитку, передбачення його наслідків, вироблення рекомендацій для політичного керівництва та забезпечення реалізації цих рекомендацій в політичному управлінні.

Програмні результати здобувачів освітньої програми, що формуються в результаті засвоєння освітньої компоненти

Код	Програмні результати
ПР 7	Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.
ПР 9	Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.
ПР 12	Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.
ПР 13	Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні

5) Структура курсу:

Загальна кількість кредитів ECTS	5
Сума годин:	150
Вид індивідуального завдання	Реферат, контрольна робота, тести
Форма контролю	Іспит

6) Зміст курсу:

Тематика лекцій:

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ

Лекція 1. Поняття політичного інституту (4 год.).

Лекція 2. Теоретико-методологічні засади вивчення політичних інститутів (6 год.).

Київський національний
університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук та історії

Шифр спеціальності	Назва спеціальності, освітньої програми	Рівень освіти
052	«Політологія, ОП «Політичний менеджмент»	Бакалавр

Змістовий модуль 2. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ПІДСИСТЕМА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР

Лекція 3. Держава як центральний інститут політичної системи (10 год.).

Лекція 4. Інші політичні інститути (4 год.).

Змістовий модуль 3. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ТА КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ

Лекція 5. Інститути прямої демократії (4 год.).

Лекція 6. Інші інститути у сфері протікання політичних процесів та політичної комунікації (4 год.).

Змістовий модуль 4. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ.

Лекція 7. Інституційні засади антикорупційної політики (2 год.).

Лекція 8. Реалізація антикорупційної політики (2 год.).

Змістовий модуль 5. ІНСТИТУТИ ПРОСТОРОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ

Лекція 9. Інститути в сфері регіонального та місцевого управління (4 год.).

Семінарські заняття:

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ

Тема 1. Поняття політичного інституту

Семінарське заняття 1 (2 год.)

1. Еволюція поняття інституту у ХХ-ХХІ ст. «Старий» та новий інституціоналізм.

2. Інститут як когнітивна система, як нормативний порядок, як організація, як сукупність практик. Функціональність інституту.

3. Формальні та неформальні інститути.

4. Типологія політичних інститутів.

5. Інститути та інституції: диференціація понять.

6. Функціональність та дисфункціональність інститутів.

Семінарське заняття 2 (2 год.)

1. Динаміка політичних інститутів. Політична інституалізація та її етапи.

2. Механізми зміни інститутів.

3. Деінституалізація та її причини.

Тема 2. Теоретико-методологічні засади вивчення політичних інститутів

Семінарське заняття 3-4 (4 год.)

1. Становлення неоінституціоналізму. Його сутність.

2. Основні напрями неоінституціоналізму: історичний інституціоналізм, інституціоналізм раціонального вибору, нормативний інституціоналізм, соціологічний інституціоналізм, міжнародний інституціоналізм.

3. Інші засади дослідження політичних інститутів: «залізний» закон олігархізації Р. Міхельса, принцип балансу сил, сучасні теорії модернізації.

Змістовий модуль 2. ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА ПІДСИСТЕМА ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ: ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ ВИМІР

Тема 3. Держава як центральний інститут політичної системи

Семінарське заняття 5 (2 год.)

1. Ознаки держави.

2. Концепції виникнення держави.

3. Становлення концепцій функціонального поділу гілок державної влади.

4. Органи, що представляють гілки державної влади.

Семінарське заняття 6 (2 год.)

1. Типологія держав.

2. Сучасні тенденції розвитку якості держав.

3. Проблема ефективності державного управління.

Семінарське заняття 7 (2 год.)

1. Форми державного правління. Кількісна оцінка та порівняльний аналіз систем державного правління, розподілу та злиття політичної влади.

2. Поняття та інституційні виміри політичних режимів.

Семінарське заняття 8 (2 год.)

1. Інститут глави держави. Правовий статус, повноваження глави держави. Правові та політичні засади інституту глави держави в Україні. Оцінювання сили президентських повноважень.

2. Інститути у сфері виконавчої влади. Центральні та місцеві органи виконавчої влади. Урядова стабільність: детермінанти. Кількісні індекси урядової стабільності та урядової ефективності.

Семінарське заняття 9 (2 год.)

Київський національний
університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук та історії

Шифр спеціальності	Назва спеціальності, освітньої програми	Рівень освіти
052	«Політологія, ОП «Політичний менеджмент»	Бакалавр

1. Інститути державної влади у сфері національної безпеки та оборони.

2. Інституційна спроможність держави в умовах війни.

Семінарське заняття 10 (2 год.)

1. Інститут парламентаризму.

2. Інститут політичної опозиції.

Тема 4. Інші політичні інститути

Семінарське заняття 11 (2 год.)

1. Політична партія як політичний інститут. Вимірювання ідеологічної різноманітності партій.

2. Партійні системи. Типологія.

Семінарське заняття 12 (2 год.)

1. Групи інтересів в сучасній політиці. Функції груп інтересів. Артикуляція та агрегація політичних інтересів.

2. Взаємодія держави та груп інтересів.

3. Громадянське суспільство. Його функції. Взаємодія громадянського суспільства та держави.

4. Групи тиску. Явище лобізму та його правова інституціоналізація. Закон України «Про лобіювання».

Змістовий модуль 3. ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ ТА КОМУНІКАТИВНИЙ ВИМІР ПОЛІТИЧНИХ ІНСТИТУТІВ

Тема 5. Інститути прямої демократії

Семінарське заняття 13-14 (4 год.)

1. Функції, типологія, стадії виборів.

2. Вибірчі системи. Типологія. Закони Дюверже.

3. Правове регулювання виборчих процесів та референдумів.

4. Кількісні методи дослідження виборів.

Тема 6. Інші інститути у сфері протікання політичних процесів та політичної комунікації

Семінарське заняття 15 (2 год.)

1. Інститут політичної відповідальності.

2. Політичні кризи та конфлікти. Теорії політичних конфліктів.

3. Стадії розвитку конфліктів.

4. Типологія конфліктів.

5. Індексне вимірювання політичних конфліктів.

Семінарське заняття 16 (2 год.)

1. Інститути електронного врядування: стан, функції, перспективи.

2. Неформальні інститути політичної взаємодії.

Змістовий модуль 4. ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ.

Тема 7. Інституційні засади антикорупційної політики

Семінарське заняття 17 (2 год.)

1. Поняття корупції: теоретичні підходи.

2. Типологія корупційних правопорушень.

3. Нормативно-правове регулювання з питань запобігання та протидії корупції.

4. Організаційно-правові засади запобігання та протидії корупції.

5. Принципи антикорупційної політики.

Тема 8. Реалізація антикорупційної політики

Семінарське заняття 18 (2 год.)

1. Конфлікт інтересів осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та заходи щодо його врегулювання.

2. Обмеження використання службового становища.

3. Відповідальність у сфері запобігання та протидії корупції.

4. Формування антикорупційної культури політики в Україні.

5. Взаємодія держави та суспільства в процесі антикорупційної політики.

6. Корупційні ризики державного фінансування політичних партій та громадських об'єднань.

7. Цифрові технології як інструмент антикорупційної політики.

Змістовий модуль 5. ІНСТИТУТИ ПРОСТОРОВОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПОЛІТИКИ ВІДНОВЛЕННЯ

Тема 9. Інститути в сфері регіонального та місцевого управління

Семінарське заняття 19 (2 год.)

1. Національні та місцеві інтереси: проблеми взаємодії.

2. Інститути в сфері регіонального управління.

3. Моделі регіонального управління.

Семінарське заняття 20 (2 год.)

1. Інститути у сфері просторового планування суспільства.

Шифр спеціальності	Назва спеціальності, освітньої програми	Рівень освіти
052	«Політологія, ОП «Політичний менеджмент»	Бакалавр

2. Нормативно-правові засади та організаційна структура просторового планування.
3. Інституційні засади політики відновлення України

Індивідуальне завдання:

Індивідуальне завдання підлягає захисту студентом на заняттях, які призначаються додатково. Індивідуальне завдання може бути виконане у різних формах. Студенти можуть зробити його у вигляді реферату. Реферат повинен мати обсяг 18-24 сторінок А4 тексту (кегль Times New Roman, шрифт 14, інтервал 1,5), включати план, структуру основної частини тексту відповідно до плану, висновки і список літератури, складений відповідно до ДСТУ 8302:2015. В рефераті можна помістити словник базових понять до теми. Водночас індивідуальне завдання може бути виконане в інших формах, наприклад, у вигляді презентації у форматі Power Point. В цьому разі обсяг роботи визначається індивідуально – залежно від теми.

Як виконання індивідуального завдання за рішенням викладача може бути зарахована участь студента у міжнародній або всеукраїнській науково-практичній конференції з публікацією у матеріалах конференції тез на одну з тем, дотичних до змісту дисципліни, або публікація статті на одну з таких тем в інших наукових виданнях.

Текст індивідуального завдання подається викладачу не пізніше, ніж за 2 тижні до закінчення семестру. Заняття із захисту індивідуальних завдань призначаються не пізніше, ніж за 1 тиждень до закінчення семестру. Викладач має право вимагати доопрацювання індивідуального завдання, якщо воно не відповідає вимогам.

Тематика індивідуальних завдань для студентів денної та контрольних робіт для студентів заочної форми навчання

1. Політичний інститут як нормативний порядок: функції, організаційна, статусно-рольова структура.
2. Типологія політичних інститутів.
3. Формальні та неформальні політичні інститути.
4. Інститути та інституції: проблема розрізнення понять.
5. Інституційна стабільність.
6. Інституційна криза: прояви, причини, шляхи подолання.
7. Інституціоналізація політичного процесу: основні етапи.
8. Деінституціоналізація: причини, сутність, сценарії.
9. Неоінституціоналізм: становлення, характеристика, основні напрями.
10. Історичний інституціоналізм.
11. Інституціоналізм раціонального вибору.
12. Соціологічний інституціоналізм.
13. Сучасні тенденції розвитку держави як політичного інституту.
14. Інституційні передумови ефективності державного управління.
15. Форми державного правління.
16. Поняття та інституційні виміри політичних режимів.
17. Правові та політичні засади інституту глави держави в Україні.
18. Внутрішня структура інституту виконавчої влади України.
19. Інститути державної влади України у сфері національної безпеки та оборони.
20. Проблеми інституційної спроможності держави в умовах війни.
21. Політичні кризи в Україні (аналіз кейсів).
22. Конституційно-правові засади інституту парламентаризму в Україні.
23. Структура інституту парламентаризму в Україні.
24. Групи інтересів в політиці.
25. Патрон-клієнтельний характер української політики.
26. Громадянське суспільство: інституційні виміри.
27. Типологія інституцій громадянського суспільства.
28. Політична партія як політичний інститут.
29. Інститут виборів: функції, нормативно-правове регулювання, типологія, стадії виборчого процесу.
30. Політична відповідальність органів державної влади.
31. Політична відповідальність недержавних політичних інституцій.
32. Інститут регіонального управління в Україні.
33. Поняття та форми державного устрою.
34. Інституційний вимір місцевого самоврядування в Україні.
35. Централізація та децентралізація як інституційні механізми вдосконалення регіональної політики.
36. Інститути електронного врядування.
37. Потенційний та реальний конфлікт інтересів: обставини виникнення та шляхи врегулювання.
38. Особливості застосування різних видів відповідальності за вчинення корупційних правопорушень.

Київський національний
університет
будівництва і архітектури
Кафедра політичних наук та історії

Шифр спеціальності	Назва спеціальності, освітньої програми	Рівень освіти
052	«Політологія, ОП «Політичний менеджмент»	Бакалавр

39. Повноваження Національного агентства з питань запобігання корупції та антикорупційних органів інших країн: порівняльний аналіз компетенції та досвід.
40. Формування Єдиного порталу повідомлень викривачів корупції.
41. Державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.
42. Формування та реалізація антикорупційних програм органів державної влади та місцевого самоврядування.
43. Оцінювання корупційних ризиків та підготовка звіту із їх оцінки.
44. Роль парламенту, глави держави та уряду у формуванні та реалізації антикорупційної політики.
45. Статус та функції Національного антикорупційного бюро України та Спеціалізованої антикорупційної прокуратури.
46. Роль політичних партій та громадських об'єднань в запобіганні та протидії корупції.
47. Державний контроль за дотриманням законодавства щодо фінансування політичних партій.
48. Особливості здійснення повноважень Громадської ради при Національному агентстві з питань запобігання корупції.

7) Посилання на сторінку електронного навчально-методичного комплексу дисципліни:
<https://org2.knuba.edu.ua/course/view.php?id=2616>